

Kraków – warto wiedzieć

Disce puer Latine!

W czasie ostatniego Walnego Zgromadzenia członków Polskiej Akademii Umiejętności podjęto uchwałę dotyczącą nauczania języka łacińskiego w Polsce. Stwierdzono w niej, iż w wyniku podjętych w Polsce w ostatnich latach reform język łaciński jest eliminowany z programów nauczania w szkołach wyższych. Niemal całkowite usunięcie łaciny z programów szkół średnich i radykalne ograniczanie nauki tego języka na wyższych uczelniach powodują ogromne straty w edukacji polskiej młodzieży. Język łaciński był od wieków fundamentem wielkiej, uniwersalnej tradycji kulturowej oraz warunkiem więzi intelektualnej wszystkich dziedzin wiedzy z zachodnim kręgiem cywilizacyjnym, gdzie łacina wciąż zajmuje ważne miejsce w programach nauczania. Dlatego Walne Zgromadzenie PAU zwróciło się z apelem do wszystkich kompetentnych osób i instytucji o podjęcie skutecznych działań w celu przywrócenia nauczania języka łacińskiego i wiedzy o kulturze antycznej.

– Nie trzeba chyba nikogo przekonywać, że antyk, rozumiany jako całość starożytnej kultury grecko-rzymskiej, odegrał niezwykle ważną rolę w formowaniu i rozwoju cywilizacji europejskiej. Z drugiej jednak strony świadomość, że jesteśmy spadkobiercami owego antycznego dziedzictwa kulturowego, staje się obecnie udziałem coraz mniejszej liczby ludzi – mówi prof. Stanisław Stabryła, przewodniczący Komisji Filologii Klasycznej PAU, b. wieloletni kierownik Katedry Filologii Klasycznej UJ – i pyta, czy jednak klasycyzm nie może nam już niczego ofiarować, czy koniecznie musimy pozwolić mu umrzeć? A przecież stworzone przez myślicieli greckich i rzymskich hierarchie wartości moralnych, zmodyfikowane przez chrześcijaństwo, tworzą niepodważalny kanon etyczny.

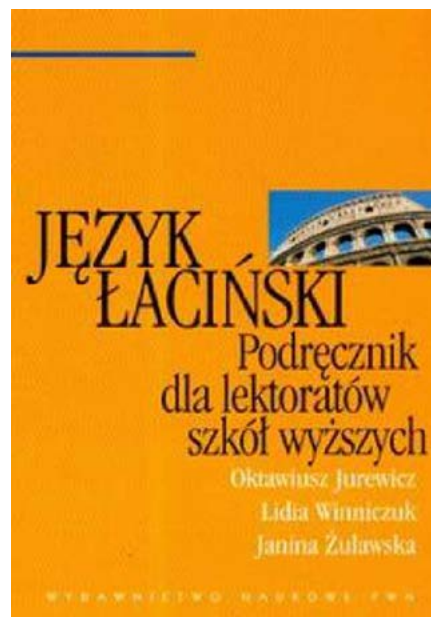
Kryzys nauczania języków i kultury antycznej w naszym systemie szkolnym na poziomie średnim fatalnie odbił się na ogólnym poziomie wykształcenia humanistycznego. Okazało się, że nawet uczniowie szkół ponadpodstawowych mają poważne trudności ze zrozumieniem łatwych tekstów literackich. Studenci wydziałów humanistycznych nie rozumieją popularnych terminów pochodzenia grecko-łacińskiego, najprostszycy wyrażenia czy powieździeń łacińskich zakorzenionych w polszczyźnie, wykazują elementarne braki w ogólnej kulturze humanistycznej.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w roku 1918 języki grecki i łaciński zajmowały czołową pozycję w programach gimnazjów klasycznych, w zmniejszonym zakresie w gimnazjach humanistycznych – przypomina prof. Stabryła. Gimnazjum okresu międzywojennego za główne zadanie przyjęło również przygotowanie młodzieży do podjęcia studiów wyższych. Funkcja edukacyjna szkoły średniej w II Rzeczypospolitej sprowadzała się w istocie do rozwijania dyspozycji intelektualnych przyszłych kandydatów na studia uniwersyteckie lub politechniczne.

Narzucona po 1945 roku w Polsce władza komunistyczna uznała, że kultura i języki klasyczne stanowią bardzo mocne ogniwo łączące nasz naród z cywilizacją zachodnią, w której tworzeniu i rozwijaniu uczestniczył od dziesięciu stuleci. Zadaniem ówczesnych władz oświatowych stało się więc jak najszybsze zniszczenie w Polsce tradycji klasycznej, odcięcie od kultury Zachodu. Tymczasem

kultura antyczna i klasyczny humanizm cieszą się u nas wciąż niesłabnącym zainteresowaniem społecznym.

Gałęzią kultury antycznej, której wpływu na współczesność niepodobna przecenić, jest z całą pewnością prawo rzymskie. Doskonałość zasad i instytucji prawnych stworzonych przez Rzymian sprawia, że były one i są nadal praktycznym wzorem w systemach legislacyjnych wielu narodów. Zresztą przykładów oddziaływania antyku na inne dziedziny współczesnej kultury jest wiele. Jednym z nich jest język, a mówiąc dokładniej – rozległa sfera terminologii. Języki nowożytne, w tym także polski, zmuszone są sięgać do zasobów leksykalnych łaciny czy greki starożytnej, tzw. języków martwych, aby tworzyć nowe terminy, adekwatne do pojęć powszechnie używanych w międzynarodowym obiegu. Liczba terminów pochodzących z języków klasycznych nieustannie wzrasta we wszystkich dziedzinach współczesnej kultury i nauki.

Fatalna sytuacja języka łacińskiego w naszym szkolnictwie sprawia, iż Polska Akademia Umiejętności organizuje konferencję panelową zatytułowaną *Kryzys nauczania łaciny – kryzys kultury*, która odbędzie się 10 maja (wtorek) 2016 roku o godz. 10 w Małej Auli PAU przy ul. Sławkowskiej 17. Autorami wstępnych wypowiedzi będą profesorowie: Andrzej Borowski, Jerzy Styka, Sławomir Sprawski, Andrzej Fuliński, Arkadiusz Baron, Marek Hermann. Dyskusję poprowadzi prof. Stanisław Stabryła.

Celem dyskusji będzie z jednej strony wskazanie przyczyn coraz powszechniejszego usuwania łaciny i kultury antycznej z dzisiejszych programów nauczania, z drugiej znalezienie sposobów i środków, dzięki którym zostanie przywrócone tym przedmiotom należne miejsce w polskim systemie edukacyjnym. Wówczas w szkołach i na uniwersytetach usłyszeć będzie można znane polecenie: *Disce puer Latine* – ucz się chłopcze Łaciny!

MARIAN NOWY